ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

Рўйхатга олинди:
№ БД – 5120300 –3.03
2012 йил "14" 08

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
_____
2012 йил "24" 08

ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИ
ФАН ДАСТУРИ

Билим сохаси: 100000 – Гуманитар соха
Таълим сохаси: 120000 – Гуманитар фанлар
Таълим йўналиши: 5120300 – Тарих (жаҳон мамлакатлари бўйича)

Тошкент 201__

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2017 йил "24" 08 даги "603"-сонли буйруғининг 2-иловаси билан фан дастури рўйхати тасдиқланган.

Фан дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи Кенгашининг 2017 йил "13" 06 даги 4 - сонли баённомаси билан маъқулланган.

Фан дастури Ўзбекистон Миллий университетида ишлаб чиқилди.

Тузувчилар:

Х.Э. Юнусова – ЎзМУ "Ўзбекистон тарихи" кафедраси мудири. т.ф.д. проф.
З.Р. Ишанходжаева – ЎзМУ "Ўзбекистон тарихи" кафедраси проф. в.б., т.ф.д.
О.П. Кобзева – ЎзМУ "Ўзбекистон тарихи" кафедраси проф. в.б., т.ф.д.
Р.Б. Сиддиков – ЎзМУ "Ўзбекистон тарихи" кафедраси доц., т.ф.н.
А.Б. Холикулов – ЎзМУ "Ўзбекистон тарихи" кафедраси доц. в.б., т.ф.н.
К.А. Тўхтабеков – ЎзМУ "Ўзбекистон тарихи" кафедраси доц. в.б., т.ф.н.
А.А. Ерметов – ЎзМУ "Ўзбекистон тарихи" кафедраси доц., т.ф.н.
Ф.А. Акрамова – ЎзМУ "Ўзбекистон тарихи" кафедраси ўқитувчиси
У.А. Усаров – ЎзМУ "Ўзбекистон тарихи" кафедраси ўқитувчиси
Ж.Э. Тоғаев – ЎзМУ "Ўзбекистон тарихи" кафедраси ўқитувчиси

Такризчилар:

Ш.Ўлжаева - Тошкент кимё-технология институти, т.ф.д.

Н.Полвонов - ЎзМУ "Ўзбекистон тарихи" кафедраси доценти, т.ф.н.

Фан дастури Ўзбекистон Миллий университети Кенгашида кўриб чиқилган ва тавсия қилинган (2017 йил "14" 04 даги "4" -сонли баённома).

I. Ўқув фанининг долзарблиги ва олий касбий таълимдаги ўрни

Мустақиллик Ўзбекистон тарихининг янги даврини бошлаб берди. Ватанимиз суверен давлат сифатида жаҳон ҳамжамиятидан жой эгаллади. Мустақиллик йилларида Ватанимизда амалга оширилган ишлар қўлами асрларга татигулик бўлди. Давлат бошқаруви, иқтисодиёт ва маънавият соҳаларида катта ислоҳотлар амалга оширилди. Айникса, таълим соҳасида қўлга киритилган ютуқларни алоҳида таъкидлаш лозим. Баркамол авлодни шакллантиришга йўналтирилган Миллий дастур ўз мевасини бермоқда. Бугун дунёда кечаётган мафкуравий карама-каршиликлар таъсиридан ёшларни ҳимоялаш учун уларда тарихий тафаккурни шакллантириш зарур.

Ушбу дастур «Ўзбекистон тарихи» фанини халқимизнинг энг қадимги замонлардан то хозирги кунларгача босиб ўтган узоқ ва мураккаб тарихий йўлини, ижтимоий-сиёсий, иқтисодий, маданий ва маънавий ҳаётини холисона ўрганиш, мамлакатимизнинг демократлаштириш ва иқтисодиётни бозор тамойиллари, жаҳон ҳамжамиятига ҳар томонлама интеграциясини чуқурлаштириш, хорижий мамлакатларнинг ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ва маданий тараққиётини илмий ва амалий аҳамиятини ҳамда фаннинг ривожланиш қонуниятлари ва тамойиллари, фаннинг таркиби ва тузилиши, уни ташкил қилиш ва бошқариш, фаннинг таснифи каби масалалар аҳамияти очиб берилади. Ҳамда, «Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»да кўрсатиб ўтилган талаба-ёшларнинг тарихий дунёқарашини бойитиш, уларда мустақил фикрни карор топтириш, тарихни мукаммал даражада билиш, инсоният цивилизациясининг ютуқларидан ва тажрибасидан тўла баҳраманд бўлиш, умуминсоний кадриятларни англаб етишга кўмаклашиш ва дунё микёсида мавжуд бўлган муаммоларнинг тарихий илдизларини излаб топиш каби долзарб масалаларни ўрганади.

Шунингдек, "Ўзбекистон тарихи" фани ҳақидаги билимларни карор топшириш мавжуд илмий адабиётлар ва замонавий назариялар ҳамда олиб борилаётган тадқиқот ишларини ўрганиш, фан бўйича тўпланган илғор тажрибалар, кадрлар буюртмачиларининг фикр, талаб ва таклифлари каби масалаларни ўз ичига қамраб олади.

II. Ўқув фанининг максади ва вазифаси

Фанни ўқитишнинг мақсади – тарихнинг давлат ва жамият тараққиёти натижаси эканлиги, жамият ривожланишида давлатчиликнинг муҳим вокеа ҳисобланиши, тарихнинг кейинги тараққиёти босқичида фукаролик жамиятнинг пайдо бўлиши билан фан, техника, маданият, ахборотлар ўзлаштира бориш, уларни жамиятга боғлик бўлган ходисаларни кўрсатишдир

Фанни ўқитишнинг вазифалари – жамият ва давлатчилик тараққиётидаги уйғунлик фарқларини ажратиш, тарих фанидаги янги назарияларни таҳлил этиш, тарихнинг харакатлантирувчи омилларини

талабаларга кўрсатиб бериш, тарих фанининг асосий йўналишларини таҳлил ва тадқик килиш малакасини ҳосил килиш, давлат ва жамият тараккиётнинг ривожланиш омилларини таҳлил килишда тарих фанининг ўрнини тушунтиришдан иборат.

Фан буйича талабаларнинг билим, кўникма ва малакаларига куйдаги талаблар куйилади. ***Талаба:***

– Ўзбекистон тарихининг асосий боскичлари; Ўзбекистон тарихининг маълум бир тарихий ходисалари; жаҳон тарихида Ўзбекистоннинг тутган ўрни;

– замонавий жараёнларда Ўзбекистоннинг жаҳон ҳамжамияти билан интеграцияси; тарихийлик ва холислик нуктаи назаридан Ўзбекистон тарихи муаммоларнинг ишлаб чикилиши жараёнларини ***билиши*** керак;

– Ўзбекистон тарихининг долзарб муаммоларини ўрганиш ва методологиясини ишлаб чикишда миллий ғоянинг ахамияти; Ўзбекистон тарихининг турли даврларидаги тарихий жараёнларнинг ўзига хослиги ҳакида; Ўрта Осиё Ренессанси; Ўзбекистоннинг мустакил давлат сифатида ривожланиши; тарих фани ижтимоий тафаккур махсули эканлиги, ижтимоий фанлар ривожида тарих фанининг муҳим вокеалар билан боғликлигини билиш ***кўникмаларига эга бўлиши*** керак.

– Ватан тарихини билиш; маънавий-миллий ва умуминсоний масалалар бўйича ўз карашларини илмий асослашни ва ифодалашни билиши, миллий мустакиллик ғояларига амал киладиган фаол хаётий дунёкарашга эга бўлиши; бакалавриат йўналишига мутаносиб равишда ракобатбардош умумкасбий тайёргарликка эга бўлиши; янги билимларни мустакил эгаллай олиши, ўз фаолиятини илмий асосда ташкил этиши ва ўзини камолотга етказиш устида ишлай билиши; таълим йўналиши бўйича олий маълумотли шахсларга тегишли лавозимларнинг бўш ўринларида мустакил ишлай олиш тажрибасига эга бўлиши; бакалавриатнинг тегишли йўналиши доирасида танланган ихтисослик бўйича магистратура олий таълимини давом эттириш ***малакаларига эга бўлиши*** керак.

III. Асосий назарий кисм (маъруза машғулотлари)

Кириш

Ўзбекистон тарихи фанининг ижтимоий фанлар тизимида тутган ўрни. Фаннинг максади, вазифалари ва ахамияти. Фаннинг услубий, илмий-назарий, ғоявий ва фалсафий асослари. Ўзбекистон тарихининг илмий-услубий тамойиллари ҳамда долзарб маслалалари. Ўзбекистоннинг кадимги ва ўрта асрлар тарихини даврлаштириш. Жаҳон тарихини даврлаштириш *тўғрисидаги назариялар. Манбашунослик ва тарихшунослик масалари.*

Ўзбекистон Республикаси Биринчи Президенти Ислом Каримовнинг асарларидаги тарих, тарих фани ва унинг методологиясига оид илмий-назарий масалалар, тамойил ва янгича ёндашувлар. Марказий Осиёда тарихий-маданий меросга муносабат, замонавий муаммолар ва айрим ёндашувлар.

ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИ I ҚИСМ
(Ўзбекистоннинг энг қадимги давридан то IV асргача)
Ўзбекистон тарихининг энг қадимги даври

Инсониятнинг дастлабки аждодлари, уларнинг пайдо бўлиши тўғрисидаги назариялар. Антропогенез жараёни. Палеолит – қадимги тош даври тарихи. Мезолит – ўрта тош даври тарихи. Неолит – янги тош даври тарихи. Энеолит – мис-тош даври тарихи. Ибтидоий эътиқодлар ва тасвирий санъатнинг пайдо бўлиши.

Бронза даври тарихи

Бронза даври ва бронза қуролларнинг хусусияти. Зироатчилик ва чорвадорлар маданиятлари доирасининг кенгайиб бориши. Ижтимоий – иқтисодий муносабатлар. Маданий алоқалар. Аҳоли ва этник жараёнлар.

Ўзбекистон давлатчилигининг шаклланиши асослари

Илк давлатлар ривожланишининг даврлаштирилиши. Бошқарув тизими ва илк давлатлар пайдо бўлишининг ижтимоий, иқтисодий, ва сиёсий асослари. Давлатчилик келиб чиқишига доир назариялар. Давлат турлари ва шакллари. Бошқарув тизими.

"Авесто" ва зардўштийлик

"Авесто"нинг тарихий манба сифатидаги ўрни. "Авесто" тили. "Авесто" ва заратуштра. "Авесто"да географик-ҳудудий номлар, ижтимоий-иқтисодий маълумотлар ва сиёсий тарих. Диний фалсафа ва дафн этиш маросимлари. Ахлоқий ва ҳуқуқий қоидалар, жиноят ва жазо турлари.

Қадимги давлатлар тарихи

Қадимги форс битиклари ва илк юнон манбаларида тарихий – маданий вилоятлар ва қадимги давлатлар. Фарғона ва Чоч. Қадимги Бактрия. Сўғдиёна. Қадимги Хоразм. Сак-массагетлар. Улар ўртасидаги ўзаро алоқалар.

Ўрта Осиё Ахамонийлар давлати таркибида (мил.авв. VI-IV асрлар)

Ёзма манбалар. Ахамонийлар салтанатининг ташкил топиши ва Ўрта Осиёни босиб олиши. Кир II ва Доро I нинг боскинлари. Тўмарис ва Широкнинг жасоратлари. Фрада қўзғолони. Ижтимоий–иқтисодий хаёт. Сатрапликлардаги бошқарув тизими. Ахамонийлар даврида хўжалик, шаҳарлар, ҳунармандчилик ва савдо. Маданий алоқалар. Маданият ва дин.

Македониялик Александрнинг Бақрия ва Сўғдиёнага юришлари

Ёзма манбалар. Арриан, Курций Руф ҳикоялари. Страбон "Географияси" маълумотлар. Сиёсий воқеалар. Македониялик Александрнинг ҳарбий юришлари. Александр ва Спитаман. Юнон-македонларга қарши кураш. Тарихий география.

Ўзбекистоннинг антик давр давлатчилиги. Салавкийлар ва Юнон–Бактрия давлатлари

Искандарнинг вафоти ва салтанатнинг парчаланиши. Эллин *давлатларининг ташкил топиши. Салавкийлар давлати. Салавка ва Антиох* даврида хўжалик ва маданий ҳаёт. Салавкийлар давлатининг кучсизланиши ва парчаланиши. Салавкийлар даврида эллин маданиятининг тарқалиши ва аралаш маданиятнинг шаклланиши.

Юнон–Бактрия подшолиги, ҳудуди ва чегаралари. Эллин маданиятининг хусусиятлари. Антик давр шаҳарсозлик ва меъморчилик анъаналари.

Хоразм, Қанғ, Даван, Юечжи–Кушон ва Кушон давлатлари

Хоразм давлати: шаҳарсозлик ва меъморчилик. Ижтимоий–иқтисодий муносабатлар. Тасвирий санъат, ёзув ва дин. Қанғ давлати: манбалар, ташкил топиши ва чегаралари. Ижтимоий тузум, хўжалиги ва шаҳарлари. Даван давлати: манбалар, чегаралари. Ижтимоий–иқтисодий ҳаёт. Даван – Хитой муносабатлари.

Юечжи–Кушон ва Кушон давлати. Кушон салтанатининг ташкил *топиши. Канишка ҳукмронлиги. Кушон, Хитой, Рим муносабатлари.* Кушонлар даври маданияти. Кушон ёзуви. Кушонлар даври Шимолий Бактрия шаҳарлари. Меъморчилик ва санъат. Дин.

ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИ II ҚИСМ
(Ўзбекистон тарихининг V асрдан – XIV асрнинг биринчи ярмигача бўлган даври)

Илк ўрта асрлар тарихи

Кидарийларнинг келиб чиқиши ва уларнинг Ўрта Осиё ҳудудига жойлашуви. IV асрнинг 70-йилларида Хионийлар давлатининг ташкил топиши. Хионийлар ва Эрон сосонийлари давлати ўртасидаги муносабатлар. Эфталийлар даври манбалари. Эфталийларнинг Ўрта Осиёга кириб келиши. Ҳудуди. Эрон сосонийлари устидан ғалабаси. Ижтимоий-иқтисодий ва маданий ҳаёт.

Турк ҳоконлигининг ташкил топиши. Ғарбий Турк ҳоконлиги. Ҳоконликнинг бошқарув тартиби. Ижтимоий – иқтисодий ва маданий ҳаёт. Ҳунармандчилик ва савдо-сотиқ.

Араб халифалиги даврида Мовароуннаҳр: Мовароуннаҳрнинг араблар томонидан фатҳ этилиши. Араб халифалиги босқинига қарши кураш. Араб халифалиги истилосининг окибатлари. Халифаликнинг солиқ сиёсати. Ислом дини ва унинг ёйилиши. Маънавий ва маданий ҳаётдаги ўзгаришлар.

IX-XII асрлар тарихи

Араб халифалигининг парчалана бориши. Мустақил давлатларнинг вужудга келишидаги тарихий шарт-шароитлар. Тоҳирийлар даврида

Мовароуннахр ва Хуросон. Сомонийларнинг хукмронлиги даври: ижтимоий – *иктисодий хаёт. Марказлашган давлат бошкарувининг ташкил топиши.* Қорахонийлар давлати. Ижтимоий – иктисодий хаёт. Марказий ва махаллий бошкарув тизими. Қорахонийлар, Ғазнавийлар, Салжўқийлар ва уларнинг *сиёсий муносабатлари. Хоразмшох-Ануштегиннийлар давлати.* Ёзма манбалар. Салжўқийлар давлати билан муносабатлари. Ижтимоий – иктисодий хаёт. Марказий ва махаллий бошкарув. Мансаб ва лавозимлар. Маданий хаёт.

Ўрта Осиё халклари хаётида IX-XII асрларда юз берган уйғониш даври. Аждодларимизнинг жахон цивилизациясига қўшган хиссаси

IX-XII асрларда маданий юксалишнинг омиллари. Ўрта Осиёлик буюк комусий алломаларнинг инсоният тамаддуни ривожига қўшган улкан хиссаси. Хоразм Маъмун академиясида илм-фаннинг ривожланиши. IX-XII асрларда ислом дини ва тасаввуф тарикатлари. Буюк мухаддис ва диншунос *олимлар. Меъморчиликдаги ўзига хос хусусиятлар ва санъат. Истиклол* йилларида буюк аждодларимиз илмий меросини ўрганишда амалга оширилган ишлар.

Ўрта Осиёга мўғуллар боскинининг амалга оширилиши ва унга карши кураш

Ёзма манбаларнинг кискача тавсифи. Мўғуллар давлатининг ташкил *топиши. Чингизхон ва Хоразмшох муносабатлари. Мовароуннахрга мўғул* боскинининг амалга оширилиши. Жалолиддин Мангуберди – Ватан кахрамони. Мўғуллар истилосидан кейинги вазият. Чиғатой улуси даврида ижтимоий-иктисодий муносабатлар. Хўжаликнинг ахволи. XIII асрнинг *иккинчи ярми ва XIV асрнинг биринчи ярмидаги маданий хаёт.*

Буюк Ипак йўли – мулоқот йўли

Мавзу тарихшунослиги. Энг кадимги йўллар: "*Ложувард йўли*", "*Дашт* йўли", "Олтин йўли", "Шох йўли" ва бошкалар. Буюк Ипак йўли ривожланиши ва тараккиёт бокичлари. Ўрта асрлар даври йўллари. Буюк Ипак йўли ва хозирги замон.

Этногенез ва этник тарих масалалари

Этногенез ва этник жараёнларнинг хусусиятлари. Қадимги *миграциялар ва этномаданий жараёнлар.* Ўзбек халкининг шаклланиши масаласи.

ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИ III ҚИСМ

(Ўзбекистон тарихининг XIV асрнинг иккинчи ярмидан – Бухоро хонлиги даври)

Амир Темур ва темурийлар давлати

XIV асрнинг 40-йилларида Чиғатой улусидаги сиёсий ахвол. Амир Темур ва Суюрғатмишхонларнинг Мовароуннахр хукмдори деб эълон килиниши. Марказлашган Темур салтанатининг ташкил топиши.

Амир Темурнинг Мўғулистон, Ҳирот, Эрон, Сейистон, Астрабод ва *Озарбайжон устига килган юришлари.* Темурнинг Озарбайжон ва Форсга килган уч йиллик (1386-1388) юриши. Амир Темурнинг Тўхтамишга карши юришлари (1389,1391,1395) ва мўғуллар устидан эришган ғалабасининг халкаро ахамияти. Темурнинг Эронга килган беш йиллик (1392-1396) ва Ҳиндистонга килган етти йиллик юришлари (1399-1405). Султон Йилдирим Боязиднинг Анкара остонасидаги мағлубияти (1402). Амир Темурнинг Хитойга юриш бошлаши (1404 й. ноябр) ва Ўтрорда вафот этиши (1405 й. феврал). Амир Темур зукко, тажрибали ва сиёсатдон, буюк давлат арбоби. Темур тузуклари. Амир Темурнинг жаҳон тарихида тутган ўрни. Амир Темур салтанатининг маъмурий ва харбий тузилиши. Амир Темур ва бугунги кун.

Амир Темур вафотидан сўнг, темурийлар ўртасидаги тахт учун кураш ва Темур салтанатининг парчаланиши. Темурийлар даврида Мовароуннахр ва Хуросонда сиёсий хаёт.

Амир Темур ва темурийлар даврида ижтимоий-иктисодий хаёт

Қишлок хўжалигининг ахволи. Аграр муносабатлар. Амир Темурнинг дехкончиликни тиклаш ва ривожлантиришдаги ишлари. Суғориш иншоотларининг курилиши. Янги боғларнинг барпо этилиши. Ерга эгалик килиш шакллари. Суюрғол ерлари. Тархон ёрлиғи ва унинг имтиёзлари. Чорвачилик. Ҳунармандчиликнинг ривожланиши. Қоғоз хамда бўёк ишлаб чикариш. Тўкимачилик ва тўқувчилик. Кулолчилик. Заргарлик. Кончилик ишлари. Ички ва ташки савдо. Бозорларнинг маданий марказлар сифатидаги ахамияти. Халкаро савдо йўллари.

Ўзбек хонликлари (XVI-XIX аср биринчи ярми). Шайбонийлар даврида Мовароуннахр. Бухоро хонлигининг ташкил топиши

Темурийлар давлатининг инкирози сабаблари. Бобур ва Шайбонийлар ўртасидаги кураш. Шайбонийхон томонидан Мовароуннахр ва Хуросонни босиб олиниши. Темурийлар – Шайбонийлар – Сафавийлар ўртасидаги кураш. Убайдуллахон ва Шайбонийлар давлатининг тикланиши.

XVI асрнинг 40-50 йилларида Шайбонийлар ўртасида ўзаро курашлар. Абдуллахон II нинг хокимиятга келиши. Шайбонийларни ва Мовароуннахрни бирлаштирилиши. Бухоро шахрининг пойтахт сифатида юксалиши. Абдуллахон II нинг ички ва ташки сиёсати. Шайбонийлар сулоласининг инкирози.

Маданият. Таълим, илм-фан, адабиёт ва тарихнавислик. Меъморчилик ва халк амалий санъати.

Аштархонийлар даврида Бухоро хонлиги

Аштархонийлар сулоласи ва уларнинг Бухорога келиши сабаблари. Шайбонийлар инкирози ва Аштархонийлар сулоласининг хокимиятга *келиши. Имомкулихон даврида хокимиятнинг мустахкамланиши. Абдулазизхон ва Субхонкулихон даврида ички низолар ва Хива хонлигининг* Бухорога хужумлари. Субхонкулихон даврида Хиванинг бўйсундирилиши.

Эрон – Бухоро – Ҳиндистон муносабатлари. Балх шаҳрининг марказ *сифатидаги мавкеининг кучайиши. Убайдуллахон II нинг ички сиёсати.* Унинг пул ислоҳати. Ислоҳатга карши ғалаёнлар. Абулфайзхон даврида марказий ҳокимиятнинг заифлашуви. Самаркандда Ражабхон исёни. Ҳакимбий Мангит Оталиқнинг кучайиши. Эрон шоҳи Нодиршоҳ боскини. Муҳаммад Ҳакимбий ва унинг ўғли Раҳимбий Мангитнинг ҳокимиятга келиши. Аштархонийлар инқирози.

XVI-XVIII аср биринчи ярмида Бухор хонлигида ижтимоий-иктисодий муносабатлар

Бухор хонлиги ҳудуди. Аҳолининг этник таркиби. Қишлоқ хўжалиги Сув иншоатлари ва суғориш тизми. Бухоро хонлигида ер эгалиги. Дехконлар ва чорводор аҳолининг ахволи. Хонликда тоғ кон ишлари. Йирик марказий шаҳарлар Бухоро, Самарқанд ва Тошкентнинг иктисодий, сиёсий, маданий ҳаётда тутган ўрни. Жўйбор хожаларининг мавкеи. Ҳунармандчилик ички ва ташки савдо. Бухоро хонлигида пул муносабатлари ва ислоҳатлари. Давлатнинг солиқ сиёсати.

ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИ IV ҚИСМ

(Ўзбекистон тарихининг Бухоро амирлиги, Хива ва Қўқон хонликлари даври – XIX асрнинг биринчи ярми)

Бухоро амирлиги (XVIII аср иккинчи ярми –XIX асрининг биринчи ярми)

Муҳаммад Раҳимхон Мангитнинг ҳокимиятга келиши. Марказий давлат ҳокимиятини мустаҳкамланиши ва вилоятларнинг бўйсундирилиши. Дониёлбий даврида ички низолар. Ўзбек уруғлари амирларининг исёни ва Қўзғолонларнинг кучайиши. Шоҳмуроднинг ҳокимиятга келиши. Марказий ҳокимиятнинг мустаҳкамланиши. Молия, суд, маъмурий ва ҳарбий ислоҳатлар. Қарши шаҳри нуфузи ортиши.

Амир Ҳайдар даврида сиёсий кескинлик ва қўзғолонлар. Хива хонлигининг Бухорога ҳужумлари. Бухоронинг чегара ҳудудлар учун Қўқон хонлиги билан урушлари. Амир Насрулло даврида ҳарбий ислоҳотлар ва давлат ҳокимиятининг мустаҳкамланиши. Бухоронинг ҳудудий яхлитлиги тикланиши. Қўқон хонлигининг босиб олиниши. Бухоро – Хива муносабатлари. Шаҳрисабз – Китоб бекликлари.

Амирликнинг маъмурий тузилиши. Ижтимоий табақалар. Ҳарбий ва суд ишлари. Ҳунармандчилик, ички ва ташки савдо. Маданият ва дин. Таълим, илм-фан, адабиёт ва тарихнавислик.

Хива хонлиги (XVI –XIX асрнинг биринчи ярми)

Темурийлар инкирози ва Хива хонлигининг ташкил топиши. Шайбонийлар даврида (1512-1770) Хива – Бухоро – Эрон муносабатлари. *Кўҳна Урганч, Янги Урганч ва Хива Хоразм пойтахтлари сифатида.*

Абулғозихон ва Анушахон даврида Бухоро – Хива ўртасидаги урушлар. Шоҳниёзхон ва Шерғозихон даврида Хива – Россия

муносабатлари. Элбарсхон даврида Эрон шохи Нодиршох хужуми. Хивада сиёсий парокандалик.

Қўнғирот инокларининг хокимиятга келиши (1770-1920). Мухаммад Рахимхон I даврида Хива хонлигининг бирлаштирилиши. Ислохатлар. Кенгаш (Девон) таъсис этилиши. Қоракалпокларнинг Хивага бўйсундирилиши. Қоракалпоқлар Қўзғолони. Хива хонлигининг ташқи алокалари. Хива-Россия муносабатлари.

Хива хонлигининг маъмурий тузилиши. Сарой унвонлари: харбий-маъмурий ва диний амалдорлар. Хонликнинг маъмурий тузилиши ва ижтимоий тизими. Харбий, суд ва солиқ тизими. Иқтисодий ва маданий хаёт. Адабиёт, санъат ва дин.

Қўқон хонлиги (XVIII аср иккинчи ярми –XIX асрнинг биринчи ярми)

Аштархонийлар Убайдуллахон даврида Фарғонада мустақил давлатнинг тузилиши. Минглар сулоласининг хокимиятга келиши. Шохрухбий ва унинг ворислари даврида Қўқон хонлиги худуди кенгайиши. Нордонобий ва Норбўтабек даврида марказий хокимиятнинг мустахкамланиши. Олимхон даврида Қўқоннинг сиёсий мавкеи кучайиши. Тошкент беклигининг бўйсундирилиши. Россия билан савдо муносабатларининг ўрнатилиши.

Умархон даврида маданий (адабий) хаётнинг юксалиши. Мухаммад Алихон даврида Қоратегин, Кулоб, Дарвознинг босиб олиниши. Қўқон – Хитой муносабатлари. Бухоро амири Насруллохоннинг Қўқонни босиб олиши.

Худоёрхон даврида кипчоқларнинг кучайиши ва Мусулмонқул фаолияти. Кипчоқлар кирғини. Россиянинг Қўқон хонлигига карши хужумлари. Қўқон хонлигининг давлат бошкарув тизими ва маъмурий тузилиши. Ижтимоий табакалар. Харбий - маъмурий амалдорлар. Иқтисодий хаёт: ер - сув муносабатлари, кишлоқ хўжалиги, хунармандчилик, иччки ва ташки савдо. Соликлар ва суд тизими.

Маданий хаёт: таълим, илм - фан, адабиёт, тарихнавислик, меъморчилик ва амалий санъат.

XVI-XIX аср биринчи ярмида Қоракалпоқлар.

XVI-XIX аср биринчи ярмида Қоракалпоқлар. Қоракалпоқ уруғларининг жойлашуви. Қоракалпоқлар Хива хонлиги таркибида. Қоракалпокларнинг хўжалик хаёти. XIX асрнинг 20 - 40 йилларида копакалпоқлар ва уларнинг руслар билан муносабати. Қоракалпокларнинг ўз мустакиллиги учун кураши. Савдо ва хунармандчилик. Чорвочилик ва дехкончиликнинг кучайиши. Қоракалпоқлар ижтимоий турмуш тарзи, маданият ва таълим.

ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИ V ҚИСМ
(Ўзбекистон тарихининг XIX асрнинг ўрталаридан – XX асрнинг бошларигача)

XIX аср ўрталарида ўзбек хонликлардаги сиёсий ва ижтимоий-иктисодий хаёт

XIX аср ўрталарида Қўқон хонлигидаги сиёсий ва ижтимоий-иктисодий ахвол. Қўқон хонлиги ва Бухоро Амирлиги ўртасидаги муносабатлар. XIX асрнинг ўрталарида Қўқон хонлигидаги сиёсий жараёнлар. Хонликнинг давлат бошкарув тартиби. Қўқон хонлигидаги унвонлар ва мансаблар. Ер эгалиги шакллари ва хўжалиги. Хонликдаги савдо ва тавар пул муносабатлари. Хонликдаги маданий хаёт.

Бухоро амирлигида сиёсий ва ижтимоий-иктисодий ахвол. Амирликнинг давлат бошкарув тартиби. Бухоро Амирлигидаги унвонлар ва мансаблар. Ер эгалиги шакллари ва хўжалиги. Солик сиёсати. Амирликдаги маданий хаёт. Мирзо Абдулазим Сомий, Ахмад Дониш.

Хива хонлигидаги сиёсий ва ижтимоий-иктисодий ахвол. Давлат бошкарув тартиби. Ер эгалиги шакллари. Хўжалиги. Хонликдаги маданий хаёт.

Ўрта Осиё хонликларининг Россия империяси томонидан босиб олиниши

Россия империясининг Ўрта Осиё хонликларга карши экспанцияси сабаблари. Ўрта Осиё масаласида инглиз-рус ракобати ва унинг *кескинлашуви сабаблари* .

Россия империяси кўшинларининг Қўкон хонлиги худудларидаги дастлабки харбий харакатлари. Окмачит, Пишпек ва Тўкмок, Сузок *калъаларининг эгалланиши. Авлиёота*, Туркистон ва Чимкент шахарларини босиб олиши. Оренбург генерал-губернаторлиги таркибида Туркистон вилоятининг ташкил этилиши.

Россия империяси кўшинларининг Тошкентга юриши, шахарнинг эгалланиши. Генерал М.Г.Черняев томонидан «Тошкентни Россия тассаруфига ўтиши тўгрисидаги» сулх шартномаси мохияти. (1865 йил 1 июль).

Россия империяси ва Бухоро кўшинлари ўртасидаги дастлабки харбий тўкнашув. М.Г.Черняевнинг Жиззах остоналаридаги маглубияти.

Самарканд ва Каттакўрғоннинг истило килиниши. Зарбулокда Бухоро кўшинларининг маглубияти Россия-Бухоро сулх шартномалари. Амирликни Россия протекторатига айланиши. Абдумалик тўра бошчилигидаги халк харакатлари.

1873 йил Хива хонлигига карши юриш. Гандимиён шартномаси. Хива хонлигининг Россия протекторатига айланиши.

Россия империясининг Туркистондаги маъмурий бошқарув тизими ва мустамлакачилик сиёсати

Туркистон генерал - губернаторлигининг ташкил этилиши. Туркистон генерал - губернаторилиги Россия империясининг Туркистондаги мустамлака сиёсати таянчи. Россия империясининг Туркистондаги мустамлака маъмурий - бошқарув сиёсатининг моҳияти. Генерал-губернаторлик функциялари. Туркистон ўлкасини бошқариш хусусида 1865-1917 йиллар қабул қилинган Низомлар ва уларнинг мустамлакачилик тизимини мустаҳкамлашдаги аҳамияти. Ҳокимият, полиция ва суд органлари, уларнинг жазолаш функцияларини кенгайиши. Ўлка ва вилоят амалдорлари. Уезд ва волост ҳукмдорлари.

XIX асрнинг 70-йилларида Қўқон хонлиги. Хонлик ҳудудидаги солиқ тизими. Қўқон хонлиги аҳолисининг сиёсий ва иқтисодий ҳуқуксизлигига карши норозликнинг кучайиб бориши. Қўқон хонлигининг тугатилиши. Туркистон генерал-губернаторлигининг таркибида Фарғона вилоятининг ташкил этилиши.

Россия империясининг кўчириш сиёсати. Туркистон ўлкасида мустамлака шароитида ижтимоий - иқтисодий ва сиёсий ҳаёт. Туркистон ўлкаси хом ашё манбаи ва тайёр маҳсулот бозорига айлантирилиши. Темир йўлларнинг курилиши ва унинг мустамлака манфаатларга мослаштирилиши.

XIX асрнинг 70-90 йилларида Туркистон ўлкасида халқ озодлик ҳаракатлари

XIX аср охирларида ўлка халклари турмуш тарзининг пасайиб бориши. Миллий ва мустамлака зулмнинг кучайиши, халқ оммасининг норозилик ҳаракатини кучайиши. Қурмонжон додхох бошчилигидаги ҳаракатлар. Пўлатхон қўзғолони.

1892 йилги Тошкент «Вабо исёни». Қўзғолоннинг келиб чиқиш сабаблари. Мустамлака маъмурият томонидан қўзғолонни аёвсиз бостирилиши. Қўзғолон иштирокчилари устидан ўтказилган суд жараёни.

1898 йил Андижон қўзғолони. Муҳаммад Али Дукчи Эшон. Унинг сиёсий фаолияти. Қўзғолонни камраб олган ҳудудлар. Фарғона водийси қўзғолоннинг асосий маркази эканлиги. Қўзғолоннинг тарихий аҳамияти. Қўзғолон иштирокчилари устидан олиб борилган суд-тергов жараёни.

Халқ ҳаракатларининг тарихий аҳамияти.

XIX аср охири XX аср бошларида Бухоро амирлиги ва Хива хонлигида ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ҳаёт

Бухоро ва Хива хонликларининг маъмурий-ҳудудий тузилиши. Аҳолининг этник таркиби ва сони. Бухоро амирлигида ва Хива хонлигидаги ижтимоий - сиёсий аҳвол. Қишлоқ хўжалиги. Бухоро ва Хива хонлиги ҳудудида темир йиллар курилиши. Бухоро амирлигида ва Хива хонлигида халқ норозилик ҳаракатларининг ўсиб бориши ва қўзғолонга айланиши.

Балжувон беклигидаги Восе бошчилигидаги деҳконлар ҳаракати. Кўҳна Урганч, Питнак, Янги Урганч, Бийбозор, Чимбой, Хўжайли, Иланли,

Тошховуздаги халқ чиқишлари. Деҳқонлар ҳаракатини бостиришда мустамлака ҳукмрон доираларининг кўрсатган ёрдами. Қўзғолонларнинг шафқатсизлик билан бостирилиши. Бухоро амирлигидаги ва Хива хонлигидаги деҳқонлар ҳаракатининг ўзига хос хусусиятлари. 1910 йил Бухородаги сиёсий воқеалар ва унинг сабаблари. Бухоро ва Хивада маърифатпарварлик, *янги фикр ва дунёқарашнинг ривожланиши* «Ёш Бухороликлар» ва «Ёш хиваликлар» ҳаракати. 1916 йил миллий озодлик курашининг Бухоро ва Хивага таъсири.

Туркистон XX аср бошлари Биринчи жаҳон урушининг Туркистон ўлкасига таъсири. 1916 йил миллий – озодлик ҳаракати.

XX аср бошларида Туркистонда ижтимоий ҳаёт. Қизилравот-Ашхабод-Самарқанд (1888), Тошкент-Оренбург (1900-1906)) темир йўлларининг ўлка иқтисодиётга таъсири. Туркистонда саноат ишлаб чиқариш. Россия капиталининг ўлка иқтисодиётига кириб келиши. Туркистон иқтисодиётида Россия монополистик мавқеининг кучайиб бориши.

Ўлкада пахта майдонларининг кенгайиб, пахта хосилдорлигининг ошиб бориши. Туркистонда маҳсулотни қайта ишлаш саноатини шаклланиши. Ишлаб чиқарувчи кучларнинг ривожланиши. Туркистон ўлкасидан етишиб чиққан маҳаллий фабрикантлар ва саноатчилар. Мамлакатдаги иқтисодий аҳволга меҳнаткашларнинг муносабати. 1905-1907 йиллардаги биринчи буржуа инқилоби ва унинг Туркистон ўлкасига таъсири. *Туркистонда фавқулодда вазиятнинг эълон қилиниши. Ўлкадаги* ижтимоий ҳаёт. Метрополиянинг мустамлака сиёсатини кучайиши.

Биринчи жаҳон урушини келтириб чиқарган сабаблар. Россия империясининг урушга кириши ва урушнинг мустамлака ўлкаларга таъсири. Уруш йилларида Туркистон ўлкасида ижтимоий-иқтисодий ва сиёсий ҳаёт. *Мустамлака зулмнинг кучайиши. Туркистон ўлкасининг Россия империяси* иқтисодиётида тутган ўрни. 1914 йил 26 июль Туркистон ўлкаси «Фавқулодда мухофаза ҳолатида» деб эълон қилиниши, миршаблик назоратининг кучайтирилиши.

1916 йил 25 июндаги подшо фармони ва унинг моҳияти. Туркистон ўлкаси маҳаллий халкларининг фармонга муносабати. 1916 йил Қўзғолонининг турли вилоятлардаги ўзига хос хусусиятлари (Хўжанд, Самарқанд, Тошкент, Фарғона, Жиззах ва бошқалар). Қўзғолон ҳаракатларини мустамлакачиларига қарши миллий-озодлик курашига айланиши. Жиззах миллий-озодлик ҳаракатининг ёрқин намунаси. Миллий давлатчиликни тиклаш ғоясини кун тартиби қўйилиши. Россияси империяси милий-озодлик ҳаракатини бостириш учун кўрилган чора тадбирлар. Жадидлар томонидан Туркистон ўлкаси халклари манфаатларининг Россия IV Давлат Думасида ҳимоя қилиниши.

Туркистон ўлкасида жадидчилик харакати ва сиёсий харакатлар

Жадидчилик харакатининг вужудга келишидаги тарихий шарт шароитлар. Жадидчилик ижтимоий - сиёсий, маданий - маърифий, ғоявий - мафкуравий ва истиклолчилик харакати сифатида майдонга чиқишига туртки бўлган омиллар.

Туркистон ўлкаси жадидчилик харакати намоёндалари ва уларнинг миллий уйғонишда ва ўзликни англашда тутган ўрни. Мунавваркори Абдурашидхонов (1878-1931), Абдулла Авлоний (1878-1934), Бехбудий (1875-1919) ва бошқалар фаолияти.

Жадид мактаблари - «усули савтия», яъни товуш охангига асосланган жадид мактабларининг ташкил топиши ва ривожланиши. Жадид миллий матбуоти. Жадид маданий-маърифий ташкилотлари ва жадид адабиёти. Жадидларнинг сиёсий карашлари. Туркистон ўлкасида янги сиёсий партия ва ташкилотлар. Социал демократик ғояларнинг Туркистон ўлкасига кириб келиши.

XIX аср охири XX аср бошларида қоракалпоқларнинг ижтимоий-иктисодий, сиёсий ва маданий хаёти

Россия империясининг коракалпоклар борасидаги сиёсати. Товар-пул муносабатларининг ривожланиши. Бозор муносабатларнинг пайдо бўлиши. Рус капитали мавкейнинг ўсиб бориши. Савдо-сотиқнинг ривожланиши.

XIX аср охири XX аср бошларида Амударёнинг чап қирғоғида яшовчи коракалпоқларнинг ижтимоий-иктисодий ахволи.

XIX аср охири XX аср бошларида коракалпок халкининг маданий хаёти. Қоракалпоқлар маданияти ривожланишининг ижтимоий-сиёсий шарт-шароитлари ва асосий боскичлари. Халк маъорифи. Мадраса. Мактаб. Адабиёт ва санъат. Кунхожа, Ажиниёз. Бердак, Оташ, Сарибой. Мусика маданияти. 1916 йил миллий озодлик кураши даврида коракалпоклар.

ЎЗБЕКИСТОН ТАРИХИ VI ҚИСМ
(Ўзбекистон тарихининг 1917-йилдан – 1989-йилгача)

1917 йил февраль инкилобининг Туркистон ўлкасига таъсири ва большевиклар томонидан куролли тўнтариш амалга оширилиши.

1917 йил бошларида Россиядаги сиёсий вазият, Петрограддаги инкилобий вокеаларнинг нихоясига етиши. Монархиянинг ағдарилиши. Қўшхокимиятчилик. Россиядаги февраль инкилобининг Туркистон ўлкаси ахолисининг сиёсий жихатдан фаоллашишига таъсири. Ўлкада сиёсий кучлар нисбати. Советларнинг тузилиши, Туркистон комитети ва унинг фаолияти. Тошкент совети, Миллий демократия, жадидлар харакати, махаллий жамоат ташкилотларининг тузилиши ва фаоллашуви. Халк вакилларининг биринчи мажлиси. "Шўрои ислом" ташкилотининг тузилиши ва унинг фаолияти. Ишчи ва солдат депутатлари Советларининг I Туркистон ўлка съезди (1917 йил 7-15 апрель). Мусулмонларнинг Тошкентда ўтказилган Бутунтуркистон

съезди (1917 йил 16-23 апрель) ва унда кўрилган масалалар. Бутунтуркистон мусулмонларининг II Ўлка съезди (1917 йил сентябрь). "Иттифоки муслимин"нинг тузилиши. Ўлкада большевик ва эсерлар томонидан куролли тўнтаришининг амалга оширилиши, шаҳар ва туманларда совет ҳукуматининг ўрнатилиши.

Туркистон мухторияти - миллий демократик давлатчиликнинг дастлабки тажрибаси

Тошкентдаги Халқ Комиссарлари Советининг ташкил этилиши ва фаолияти. Маҳаллий сиёсий ташкилотларнинг фаолиятини Қўқондан туриб давом эттирилиши. 1917 йил Қўқон шаҳрида ўлка мусулмонларининг IV фавқулодда съездининг иш бошлаши ва Туркистонни Россия Федератив Республикаси таркибида ҳудудий жиҳатдан мухтор деб эълон килинганлиги. Туркистон мухторияти ҳукуматининг тузилиши, рахбарлари ва уларнинг фаолияти. Туркистонда халқ хукуматини кенг жамоатчилик томонидан олкишланиши. Туркистон Мухторияти ҳукумати тузилганидан кейинги сиёсий курашлар. Туркистон Мухториятининг совет ҳукумати томонидан тор-мор этилиши. Қўқон фожеаси, унинг аянчли окибатлари ва советларнинг ўлкада якка ҳукмрон бўлиб қолишлари. Туркистон АССРнинг ташкил этилиши (советларнинг V ўлка съезди) ва бошқарув хусусиятлари. Советларнинг дастлабки иқтисодий тадбирлари, "харбий коммунизм" сиёсати ва унинг окибатлари.

Туркистонда совет ҳокимиятига карши куролли ҳаракатлар

Туркистон ўлкасида миллий озодлик ва истиклол учун ҳаракатларнинг бошланиши, унинг сабаблари. Сиёсий вазият. Миллий ватанпарварнинг қўлига қурол олишлари ва большевиклар хукуматига карши истиклолчилик харакатини кенг тус олиши. Ҳаракатнинг кучлари ва боскичлари. Фарғона водийсида истиклолчилик харакати, уларнинг намоёндалари. Кичик ва Катта Эргашлар. Мухаммад Аминбек Аҳмадбек ўғли (Маламинбек), Шермуҳаммадбек ва бошкаларнинг фаолияти. Туркистондаги истиклолчилик харакатининг ўзига хос миллий характери ва хусусиятлари. Туркистонда куролли харакатларнинг боскичлари. Айрим гурухларнинг бу ҳаракатдан ўз манфаатлари йўлида фойдаланишга интилиши. Туркистонда мустамлакачиларга карши олиб борилган харакатларнинг бостирилиши, унинг сабаблари ва сабоклари.

Туркистонда совет бошқарув тизимининг мустаҳкамланиши, ижтимоий-иқтисодий сохадаги ўзгаришлар

Ўлкада совет бошкарув тизимининг мустаҳкамланиши. Молия, саноат тармоклари, транспорт, ҳунармандчиликдаги ўзгаришлар. Иқтисод сохасидаги янги чора тадбирлар. Янги иқтисодий сиёсат (ЯИС) (1921 йил) ва унинг асосий мазмун - мохияти. Солиқлар тизимини жорий этилиши. Туркистон иқтисодиётидаги номутаносибликлар. Туркистон Иқтисодий Кенгаши (Турк ЭКОСО)нинг тузилиши. ТуркЭКОСО таркибида Давлат

режалаштириш Комиссияси (Госплан)ни тузилиши. Пул ислохоти, марказий банк бўлинмалари, Туркистон банкларини ташкил этилиши. Саноат ва хунармандчилик сохаларига нисбатан иктисодий сиёсатдаги либераллашув (келишувчилик). Аграр сохадаги ўзгаришлар, ер муносабатлари, пахтачилик ва у билан боғлиқ саноат корхоналари фаолияти. Ширкат хўжаликлари, кооперация турлари. Ижтимоий хаётдаги ахвол. Совет хукумати иктисодий сиёсатининг мустамлакачилик мохияти.

Хива хонлиги ва Бухоро амирлигининг қизил армия томонидан тугатилиши. ХХСР ва БХСРнинг ташкил топиши

1917-1920 йилларда Хива хонлигидаги ижтимоий - иктисодий ахвол. Сиёсий ўзгаришлар (Ёш хиваликлар партияси фаолияти). Хонликда вазиятнинг кескинлашиб бориши. Асфандиёрхоннинг олиб борган ички ва ташки сиёсати. Жунаидхоннинг (1857-1938 йиллар) фаолияти. Асфандиёрхоннинг ўлдирилиши ва Саид Абдуллонинг хон деб эълон килиниши ва унинг тахтдан воз кечиши. Ҳокимиятни муваккат инқилобий хукумат кўлига ўтиши. 1920-1924 йилларда Хоразмдаги ижтимоий-сиёсий жараёнлар, Бутунхоразм биринчи курултойи ва Хоразм Халк Совет республикаси тузилганлигини эълон килиниши (1920 йил 26 апрель). Хукумат раиси Полвонниёз Хожи Юсупов, муовинлари - Жуманиёз Султонмуродов, Қўшмамедхон Сапиевлар фаолияти. Ғоявий-сиёсий кураш. Хоразмда ватанпарварлар харакати. Халк хўжалигининг ахволи, ахолининг турмуш даражаси. 1917-1920 йилларда Бухоро амирлигидаги ижтимоий-иктисодий ва сиёсий вазият. Амир Саид Олимхон юриттан ички ва ташки сиёсат. "Ёш бухороликлар" ташкилоти фаолияти. 1918 йил март ойи вокеалари. Вазиятнинг кескинлашиб бориши Ф.Колесов вокеаси, Қизил тепа битими (1918 йил 25 март). Ф.Хўжаев, А.Фитрат ва бошкаларнинг миллий харакатлардаги фаолликлари. Бухоро Халк Совет республикасининг ташкил этилиши ва фаолияти. Бухоро ва Хоразм Халк Совет республикасида амалга оширилган ижтимоий-иктисодий тадбирлар, уларнинг окибатлари.

Ўрта Осиёда миллий худудий чегараланиш: максад ва мохияти. Ўзбекистон ССРнинг ташкил топиши

Ўрта Осиё - Туркистон халкларининг ягона ва умумий ватани, тарихан таркиб топган учта (Туркистон, Бухоро ва Хоразм) давлатларини марказ томонидан тугатиб, ўрнига янги давлат тузиш ғояси. Миллий республикалар ва вилоятлар тузишга кўрсатма берилиши ва унинг сиёсий жихатдан асосланиши. ТАССРни бўлиб ташлаш, Бухоро хамда Хоразм Халк Совет Республикаларини тузиш учун РКП(б) МК хамда Турккомиссия томонидан ўтказилган тадбирлар, тузилган лойихалар, ўтказилган тазйиклар ва чикарилган карорлар. Турккомиссия ва бир гурух миллий етакчилар ўртасидаги мунозарали низолар. Минтакавий, миллий - худудий жихатдан ўлкани кайта тузиш масаласини партия ташкилотларида мухокама килиниши. Бу жараёнларда Ўрта Осиё бюроси (Средазбюро)нинг роли. Ўрта Осиёни чегаралаш ва миллий республикалар тузиш масаласини Туркистон,

Бухоро ва Хоразм республикалари МИКлари ҳамда Компартия мажлисларида мухокама килиниши ва уларнинг чегараланишга билдирган муносабати, кабул килинган резолюциялар. Миллий – худудий чегараланиш. Ўзбекистон ССРнинг тузилиши. Ўзбекистон ССР СССР таркибидаги иттифоқдош республика.

Ўзбекистон 1925-1941 йилларда. Мустабид тузумнинг мустаҳкамланиши

Ўзбекистоннинг ижтимоий-сиёсий ривожланиши. СССРда бошқарувнинг маъмурий-буйрукбозлик тузумининг карор топиши ва мустаҳкамланиши. Партиянинг давлат аппаратини "маҳаллийлаштириш" никоби остида юргизган сиёсати. Ўзбекистон ССРнинг янги Конституциясини кабул килиниши ва унинг республикада маъмурий-буйрукбозлик тизимини мустаҳкамлашдаги роли. Мустабид тузумнинг катағонлик сиёсати. "Ўн саккизлар гуруҳи", "Иноғомовчилик", "Қосимовчилик". Партия, совет хўжалик ходимлари, харбийлар, зиёлилар, рухонийлар, ишчилар ва колхозчилар орасида ҳам "тозалаш" ишларини ўтказилиши. Миллий раҳбар кадрлар хаёти ва фаолияти. Ўзбекистонда ижтимоий - иктисодий ўзгаришлар. Саноат корхоналарининг ташкил этилиши ва фаолияти. Кишлок хўжалиги, жамолаштириш сиёсати ва унинг окибатлари.

Халқ таълими, маориф соҳасида бажарилган ишлар, мактаб қурилиши. Ўкитишнинг шакл ва усуллари, анъанавий мактабларни тугатиш, мактабларни педагогик кадрлар билан таъминланиши. Халк таълимига буйрукбозлик нуктаи назаридан туриб ёндашувнинг кучайиб бориши. Маҳаллий ёзувчилар асарларининг миллий кадриятларни ёклаш ва химоя килишдаги ахамияти. XX аср 30 – йиллар бошларида ёзувчи ва адиблар фаолияти. Ўзбек Миллий драматургияси ва мусика, театр ва кино. Тасвирий ва амалий санъат халкимиз маънавий маданиятининг мухим манбаидир. Ўзбек хотин кизларини ўртасида олиб борилган ишлар ва муаммолар. "Ҳужум" кампаниясининг ўтказилиши. Хотин-кизлар мехнатининг ижтимоий - иктисодий муаммолари. Ўзбекистон миллий зиёлилари, уларнинг ижтимоий мавкеи. Ўзбек зиёлиларининг мамлакатимизнинг акл - заковати ва салоҳиятини ошириш йўлидаги хиссалари. Совет давлати томонидан "катта кирғин"нинг амалга оширилиши, катағон сиёсатининг асоратлари (1937-1938 йиллар). Ўзбекистоннинг 1920-1930 йиллардаги халкаро алокалари. Илмий-маданий алокалар. Халкаро алокаларнинг чекланиши.

Ўзбекистон Иккинчи жахон уруши йилларида (1941-1945 йиллар)

Иккинчи жахон урушининг бошланиши, сабаблари. Ўзбек халкининг юксак гуманизми. Умумий харбий сафарбарлик. Урушнинг оғир йилларида ўзбек халкининг маънавий–ахлокий хусусиятлари ва инсорпарварлигининг ёркин намоён бўлиши. Республика ижтимоий-иктисодий салоҳиятини урушга сафарбар этилиши – фронтга сафарбар килинганлардан тузилган миллий бригадалар. Иккинчи жахон урушида Қоракалпоғистон республикаси

меҳнаткашларининг фаол иштироки. Қоракалпоғистонлик ўғлонларнинг жангоҳлардаги қаҳрамонлик жасоратлари. Фронтга юборилган кишлоқ хўжалик махсулотлари. Аҳолининг моддий ва маиший аҳволи. Мудофаа учун шахсий жамғармалар. Эвакуация қилинган аҳолига ҳамда жангчилар оилаларига ғамхўрлик ва меҳрибонлик. Депортация масаласи. Депортация қилинган халқларнинг Ўзбекистондаги ҳаёти. Уруш йилларида фан ва маданият. Фанлар Академияси ва илмий текшириш институтларининг фаолияти. Адабиёт ва санъат.

1917-1991 йилларда Қорақолпоғистон (совет ҳокимиятини ўрнатилиши ва мустаҳкамланиши)

1917-1918 йилларда Туркистон ўлкасининг Амударё бўлимидаги сиёсий жараёнлар. Ижтимоий-иктисодий вазият. Ер муносабатлари. "Ҳарбий коммунизм" сиёсати, янги иктисодий сиёсатнинг ўтказилиши. Советлар ҳукмронлигининг Амударё вилояти иктисодиётига салбий таъсири. Кадрлар масаласи, ундаги номутаносиб сиёсат, 1917-1924 йилларда Қорақолпоғистонда совет ҳокимияти бошқарув тизимининг мастаҳкамаланиши ва унинг миллий сиёсати. Миллий мустақиллик учун курашнинг давом этиши. Қорақолпоғистон мухтор вилоятининг тузилиши (1925 феврал), хўжалик тармоқларидаги ўзгаришлар. Қишлоқ хўжалигидаги ўзгаришларнинг хусусиятлари.

Ўзбекистон 1946-1985 йилларда

Урушдан кейинги йилларда Ўзбекистон халқ хўжалигини қайта тикланиши. Сиёсий бошқарувнинг хусусиятлари. Сиёсий қатағонларнинг янги тўлқини. Республика саноат тараккиётининг бир томонлама йўналиши. Саноат тармоқлари. Ўзбекистоннинг индустриал ривожланиши – ишчи ва мутахассис кадрлар тайёрлаш. Аграр сохадаги ютуқ ва камчиликлар, пахта яккахокимлигининг янада мустаҳкамланиши. Республикадаги маданий ва маънавий хаёт. Таълим тизими. Олий ўқув юртлари ва илмий текшириш институтлари фаолияти. Адабиёт ва санъат.

Экологик муаммоларнинг юзага келиши, кескинлашуви ва окибатлари. Орол фожеаси.

Ўзбекистон 1985-1989 йилларда. Республикадаги инкирозий жараёнлар кучайиши.

XX аср 80 йилларининг ўрталарида мамлакатдаги ижтимоий, иктисодий ва маданий хаёт. "Қайта қуриш" сиёсати. "Қайта қуриш" йилларида Ўзбекистон иктисодиётидаги инкирозли жараёнларнинг янада кескинлашиши. Ўзбекистонда ижтимоий-сиёсий инкирознинг янада кескинлашуви. Ўзбекистонда кадрларга бўлган муносабат. Қатағонликнинг янги тўлкини. "Ўзбек иши", "Пахта иши" қатағонлари. Миллатлараро муносабатларнинг кескинлашуви.

IV. Семинар машғулотларини ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Семинар машғулотларида талабалар Ўзбекистоннинг маданияти ва санъати тарихи фанидан маъруза дарсларида олган назарий билимларини мустаҳкамлаш билан бирга, семинарлар мавзулари бўйича тайёргарлик кўриш жараёнида қўшимча адабиётлар ва тарихий манбалар билан танишиш орқали қўшимча билим ва хулосалар чиқариш кўникмаларини шакллантиришдан иборат. Натижада уларнинг билим доиралари илмий жиҳатдан асосланган холда кенгаяди.

"Ўзбекистон тарихи" фани бўйича семинар машғулотларининг тавсия этиладиган мавзулари:

1. Ибтидоий жамоа даври тарихининг манбашунослиги ва тарихшунослиги.
2. Ўрта Осиё ибтидоий тарихининг даври ва боскичлари.
3. Ибтидоий жамоа даврининг табиий шарт-шароитлари.
4. Мустье даврининг хусусиятлари.
5. Ибтидоий одамлар гуруҳи ва антропогенез жараёни.
6. Ўзбекистон ҳудудида мезолит ва неолит даврларининг хусусиятлари.
7. Ўзбекистон ҳудудида энеолит, бронза ва илк темир даврларининг хусусиятлари.
8. Ўрта Осиёдаги илк давлат уюшмалари (VIII-VI асрлар) кадимги Хоразм, Бактрия, Сўғдиёна давлатлари.
9. Эрон Ахамонийларига карши курашлар.
10. Эллинизм даврида Ўрта Осиё. Юнон-Бактрия ва Парфия давлатлари.
11. Қанғ, Довон ва Хоразм давлатлари.
12. Кушон давлати.
13. Буюк Ипак йўли.
14. Илк ўрта асрларда ер эгалиги муносабатлари.
15. Хионийлар ва Кидарийлар давлати.
16. Эфталийлар давлати.
17. Турк хоконлиги.
18. VI-VII асрларда Сўғд, Фарғона ва Хоразм.
19. Ўрта Осиёнинг араблар томонидан босиб олиниши.
20. Араб халифалиги хукмронлигига карши халқ озодлик харакатлари.
21. Тохирийлар давлати. Саффорийлар давлати.
22. Сомонийлар давлати.
23. Сомонийлар даврида Мовароуннахрда ижтимоий-иктисодий хаёт.
24. Сомонийларнинг давлат бошкаруви ва мудофаа тизими. корахонийлар давлати.
25. Ғазнавийлар давлати.
26. Салжўкийлар давлати.
27. Хоразмшохлар давлати.
28. IX-XII асрларда Мовароуннахр ва Хуросонда маданий хаёт.

29. Мовароуннахр ва Хуросоннинг мўғуллар томонидан босиб олиниши.
30. Мовароуннахр Чиғатой улуси таркибида.
31. Амир Темур даври тарихининг асосий манбалари.
32. Амир Темурнинг якка хукмронлик йиллари (1370-1405).
33. Амир Темур салтанатининг маъмурий ва харбий тузилиши.
34. Темурийлар даврида Мовароуннахрда сиёсий хаёт.
35. Амир Темур ва темурийлар даврида меъморчилик.
36. Дашти кипчок ва Темурийлар давлати.
37. Мовароуннахрда Шайбонийлар хукмдорлиги.
38. Бухоро хонлигининг ташкил топиши.
39. Ўзбек хонликларининг ташкил топиши.
40. Ўзбек хонликларида этник –кабилавий муносабатлар.
41. Шайбонийлар даврида ижтимоий, иктисодий ва маданий хаёт.
42. Аштархонийлар даврида Мовароуннахрда сиёсий жараёнлар.
43. XVII-XVIII асрларда Бухоро хонлигининг иктисодий ва маданий ахволи.
44. Қўкон хонлигининг ташкил топиши.
45. Қўкон хонлигининг иктисодий хаёти.
46. Қўкон ва Бухоро муносабатлари.
47. Хива хонлиги Шайбонийлар даврида.
48. Хива хонлиги кўнгиротлар даврида.
49. Хива–Бухоро–Эрон муносабатлари. Хива хонлиги ва қоракалпоклар.
50. Қоракалпоклар XVI-XIX асрларда.
51. Тошкент беклиги ва унинг Ўрта Осиё ижтимоий-сиёсий хаётида тутган ўрни.
52. Ўзбек хонликларининг жахон тарихидаги ўрни.
53. Ўзбек хонликлари даврида миллий мафкура.
54. Тошкент учун жанг шахарнинг эгалланиши.
55. Туркистон вилоятининг ташкил этилиши.
56. Бухоро амирлигига карши харбий харакатларнинг даслабки боскичи.
57. Жиззахга хужум.
58. Мустамлака шароитида Туркистонда махаллий маориф.
59. Туркистонда рус-тузем мактаблари ва уларнинг фаолияти.
60. Туркистон ўлкасида илмий жамиятларнинг ташкил этиши.
61. Уларнинг ижтимоий хаётда тутган ўрни.
62. Туркистондаги руслаштириш сиёсати ва унинг окибатлари.
63. Жадидчилик харакатининг вужудга келишидаги тарихий шарт-шароитлар.
64. Туркистон ўлкасида жадидчилик харакати.
65. Жадидчилик харакатининг ижтимоий-сиёсий мохияти ва жадидлар тафаккури.
66. 1917 йил февраль ва октябр тўнтаришининг Туркистонга таъсири.

67. Туркистон Мухторияти. Совет ҳокимиятига қарши кураш ва унинг оқибатлари.
68. Ўрта Осиёда миллий – чегараланиш ва унинг оқибатлари.
69. Советларнинг Ўзбекистондаги катағонлик сиёсати ва унинг оқибатлари.
70. XX асрнинг 30 йилларида Ўзбекистонда ижтимоий – иқтисодий ва маданий ҳаёт.
71. II Жахон уруши йилларида Ўзбекистон.
72. Ўзбекистон 1946-1985 йилларда
73. Ўзбекистон мустақиллик йўлида (1985-1989 йиллар)

Изоҳ: Ишчи фан дастурини шакллантириш жараёнида ишчи ўқув режада мазкур семинар машғулот учун белгиланган соат ҳажмидан ташқари соатлар ҳажмига мос мавзулар танлаб белгиланади.

V. Мустақил таълим ва мустақил ишлар

Мустақил таълимдан кўзланган максад ва вазифалар - бу талабаларда мустақил билим олиш кўникмаларини шакллантиришдан иборат.

Мустақил таълим семинар машғулотларига тайёргарлик кўришдан ташкари фан дастурида кўрсатилмаган, аммо фан бўйича талабанинг билим доирасини кенгайтирувчи қўшимча мавзулар доирасида берилган топшириқларни бажаришни ўз ичига олади.

Мустакил таълим учун тавсия этиладиган мавзулар:

1. Ўрта Осиёнинг ибтидоий даври тарихига оид адабиётлар библиографияси рўйхатини тузиш.
2. Ўрта Осиёдаги илк палеолит даври ибтидоий манзилгоҳлари харитасини тузиш.
3. Ўрта Осиёдаги ўрта палеолит даври ибтидоий манзилгоҳлари харитасини тузиш.
4. Ўрта Осиёдаги сўнгги палеолит даври ибтидоий манзилгоҳлари харитасини тузиш.
5. Ўрта Осиёдаги мезолит даври ибтидоий манзилгоҳлари харитасини тузиш.
6. Ўрта Осиёдаги неолит даври ибтидоий манзилгоҳлари харитасини тузиш.
7. Ўрта Осиёдаги энеолит даври ибтидоий манзилгоҳлари харитасини тузиш.
8. Ўрта Осиёдаги бронза даври ибтидоий манзилгоҳлари харитасини тузиш.
9. Ўрта Осиёлик машҳур археологлар ҳақида биографик маълумотлар тўплаш.
10. Ҳар бир мавзуга оид адабиётлар рўйхатини тузиш.
11. Ўзбекистон Давлат тарихи музейининг экспозицияларини ўрганиш.

12.Миллий каҳрамонлар Тўмарис, Широк ва Спитамен ҳақида тарихий эссе ёзиш.
13.А.Македонскийнинг ҳарбий юришлари ҳаритасини чизиш.
14.Интернет сахифаларидан А. Македонскийнинг Ўрта Осиёга юришига оид материаллар тўплаш.
15."Буюк Ипак йўли-мулокот йўли" мавзусида илмий мақола ёзиш.
16.Ўрта Осиёда будлавийликнинг ёйилиши ҳақида реферат ёзиш.
17.Зардўштийлик эътиқоди ва Ўрта Осиё мавзуида кичик тадқиқот олиб бориш.
18.Эллин даврида Ўрта Осиё маданияти мавзусида альбом тайёрлаш.
19.Қадимги ёзувлар ҳақида (Хоразм, Кушон, Бактрия, Эфтал ёзувларининг тарихи) маъруза тайёрлаш.
20."Ислом ва унинг моҳияти" мавзусида реферат тайёрлаш.
21.Исломдаги мазҳаблар тарихидан тарихий маълумотнома тўплаш.
22.Араб халифалари шажарасини тузиш.
23.Ҳадиси-шариф умуминсоний қадрият ҳақида тарихий эссе ёзиш.
24.Қуръони Каримнинг ўрганилиши тарихидан мавзусида илмий мақола тайёрлаш.
25.«Ислом ва тасвирий санъат» мавзусидаги мунозарага материаллар тайёрлаш.
26.Ўзбекистон тарихи музейидан қадимги даврга оид экспозицияларни ўрганиш.
27.Ўзбекистондаги мукаддас қадамжолар рўйхатини тузиш.
28.Имом Бухорий буюк муҳаддис аллома ҳақида маъруза тайёрлаш.
29.«Бурҳониддин Марғиноний ва Ўрта Осиё фиқх мактаби» мавзусида ёзма иш ёзиш.
30.Сомонийлар шажарсани тузиш.
31.Қорахонийлар шажарасини тузиш.
32.Салжуқийлар шажарасини тузиш.
33.Ғазнавийлар шажарасини тузиш.
34.Хоразмшоҳлар шажарасини тузиш.
35.«Ватан Озодлиги ва Жалолиддин Мангуберди» мавзусида иншо ёзиш.
36.Улуғбек даврига оид олимлар рўйхатини тузиш.
37.Темурий ҳукмдорлар рўйхатини тузиш.
38.Темур давлатининг тузилиши чизмасини чизиш.
39.Интернет ёрдамида ҳорижда Темур ҳақида чоп этилган китобларнинг рўйхатини тузиш.
40.Темур ва темурийлар музейи экспозициялари билан танишиш натижасида Темурнинг ҳарбий юришлари бўйича ҳариталар чизиш.
41.Темурийлар шажарасини тузиш
42.XVI-XIX асрларда тарихшунослик.
43.Ўзбек хонликлари даврида оид манбалар ва адабиётлар.
44.Ўзбек хонликларининг сиёсий ҳаритаси.
45.Ўзбек хонликларида этник кабилаларнинг жойлашуви.
46.Дин, тасаввуф тарикатлари.

47.XVI-XIX асрларда ахолининг маиший турмуш тарзи.
48.Ўзбек халкининг шаклланиш жараёнлари.
49.Шайбонийлар даврида ижтимоий тизими.
50.Шайбонийларнинг давлат бошқаруви тизими.
51.Шайбонийлар давлатида маҳаллий бошқарув тизими.
52.Шайбонийлар ҳарбий қўшининнинг тузилиши.
53.Бухоро хонлигида ер эгалиги шакллари.
54.Бухоро амирлигида сарой унвонлари ва мансаблари.
55.Қўқон хонлигида сарой унвонлари ва мансаблари.
56.Қўқон хонлигида ҳарбий-маъмурий мансаблар ва унвонлар.
57.Қўқон хонлигида диний унвон ва мансаблар.
58.Хива хонлигида олий даражали сарой унвонлари ва мансаблари.
59.Хива хонлигида Кенгаш (Девон) таркиби ва фаолияти.
60.Ўзбек хонликларининг ўзаро муносабатлари ва халкаро савдо-дипломатик алокалари.
61.Ўзбек хонликлари ва миллий ғоя.
62.Ўзбекистон Давлат тарихи музейи экспозициялари ва захира фондларида ишлаш.
63.Ўрта Осиё хонликларини чор Россияси томонидан босиб олинишига бағишланган кўргазмаларни ёзиб чиқиш (Қўқон, Бухоро, Хива хонликлари).
64.Музей захира фондларида сақланаётган кўргазмалар каталогини тузиб чиқиш.
65.Аник мавзулар бўйича (масалан Ўрта Осиё худудида миллий чегараланишнинг ўтказилиш максад ва вазифалари) архив фондларини ўрганиш.
66.Ўрганилаётган давр бўйича архив фондлари каталогини тузиш (масалан: мавзу: 1916 йил миллий-озодлик харакати. Тошкент шахри мисолида).
67.Ушбу даврга оид адабиётлар библиографиясини тузиш.
68.Жадидчилик ҳаракатининг ижтимоий-сиёсий моҳияти ва жадидлар тафаккури.
69.Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон Миллий Кутубхонаси «Нодир китоблар» фондида сақланаётган «Туркистон тўплами» жамламаси асосида мустамлака тарихига оид маколаларни ўрганиш.
70.Ўзбекистон тарихига оид (XIX аср иккинчи ярми XX аср II ярмига оид) интернет сайтларини ўрганиш (масалан Туркистон мухторияти мавзуси).
71.Советларнинг ЯИС (НЭП) сиёсатини адабиётларда ёритилишини илмий тахлил қилиш.
72.Миллий чегараланиш сиёсати. Максад ва вазифалар.
73.1917-1924 йилларда Бухоро худуди.
74.Амир Саид Олимхоннинг «Бухоро халкининг хасрати тарихи».Т.; «Фан»,1991, асарининг тафсилоти.
75.«Ёш Бухороликлар» ташкилоти хакида реферат ёзиш.

76. Файзулла Хўжаев. 1-2-3-томлар, Т.: «Фан», 1976-1980 й. китоблари устида ишлаш ва мақола ёзиш.
77. Маънавият ва миллийлик учун кураш (1917-1924 й).
78. «Чигатой гуринги» (1919-1921й.) ташкилоти (Мунаввар Қори, Фитрат, Чўлпон, А.Қодирий ва б.) фаолиятини ўрганиш ва реферат ёзиш.
79. Ўзбекистонда мустабид маъмурий-буйрукбозлик тизимини шаклланиши.
80. Қатағонлик ва жамолаштириш сиёсати ва унинг фожиявий окибатлари.
81. Қатағон қурбонлари музей материалларини ўрганиш бўйича реферат ёзиш.
82. Ўзбекистонлик жангчиларнинг фронтлардаги фаолияти.
83. Ўзбекистоннинг ўз истиклол ва тараккиёт йўли.
84. Ўзбекистоннинг халкаро терроризм ва экстремизмга карши курашдаги фаолияти.
85. Ўзбекистон ташқи сиёсат концепцияси
86. Ўзбекистонда фукаролик жамияти асосларининг яратилиши

Изоҳ: Ишчи фан дастурини шакллантириш жараёнида ишчи ўқув режада мазкур машғулот турига ажратилган соат ҳажмига мос ишлар танлаб бажарилади.

Фан бўйича курс иши. Курс иши фан мавзуларига тааллукли масалалар юзасидан талабаларга якка тартибда топшириқ шаклида берилади. Курс ишининг ҳажми, расмийлаштириш шакли, баҳолаш меъзонлари фан ишчи дастурида ва тегишли кафедра томонидан белгиланади. Курс ишининг бажариш талабларида фанга оид билим, кўникма ва малакаларни шакллантиришга хизмат килиши керак.

Шунингдек, курс ишининг максади талабаларни мустакил ишлаш кобилиятини ривожлантириш, олган назарий билимларини кўллашда амалий кўникмалар ҳосил килиш ва замонавий билим кўникмаларини шакллантиришдир.

Курс ишлари (лойиҳалари) фан бўйича ўқув фаолияти тури сифатида каралади ва уни ўрганишга ажратилаган соат чегарасида бажарилади

Курс иши учун тахминий мавзулар:

1. Ибтидоий жамоа даври тарихининг манбашунослиги ва тарихшунослиги.
2. Ўрта Осиё ибтидоий даври тарихининг боскичлари.
3. Эфталийлар давлати
4. Ўрта Осиёнинг араблар томонидан босиб олиниши
5. Сомонийларнинг давлат бошкаруви ва мудофаа тизими
6. Сомонийлар даврида Мовароуннахрда ижтимоий-иктисодий хаёт.
7. Хоразмшоҳлар давлати.
8. IX-XII асрларда Мовароуннахр ва Хуросонда маданий хаёт.
9. Мовароуннахр ва Хуросоннинг мўғуллар томонидан босиб олиниши.

10. Амир Темур салтанатининг маъмурий ва харбий тузилиши.
11. Темурийлар даврида Мовароуннахрда сиёсий хаёт.
12. Амир Темур ва темурийлар даврида меъморчилик.
13. Ўзбек хонликларини ташкил топиши.
14. Ўзбек хонликларида иктисодий, сиёсий хаёт.
15. Мовароуннахрда Шайбонийлар хукмдорлиги.
16. Бухоро хонлигининг ташкил топиши.
17. Шайбонийлар даврида ижтимоий-иктисодий хаёт.
18. Аштархонийлар даврида Мовароуннахрда сиёсий жараёнлар.
19. Қўкон хонлигининг иктисодий хаёти
20. Хива хонлиги кўнғиротлар даврида
21. Қоракалпоқлар XVI-XIX асрларда
22. Қўкон хонлигининг ташкил топиши.
23. Ўзбек хонликлари даврида миллий мафкура.

VI. Асосий ва қўшимча адабиётлар ва ахборот манбалари

Асосий адабиётлар

1. Эшов Б.Ж., Одилов А.А. Ўзбекистон тарихи. I – жилд. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2014.
2. История Узбекистана. – Т.: Фан, 2012.
3. Ўзбекистоннинг янги тарихи. 1, 2, 3-китоблар. Т.: Шарқ, 2000.
4. Сагдуллаев ва бошкалар. Ўзбекистон тарихи: давлат ва жамият тараккиёти. Т., 2000.
5. Leonid Levitin. Uzbekitan on a historical Threashold. England. Cambridge 2001.

Қўшимча адабиётлар

1. Мирзиёев Ш.М. Танкидий таҳлил, катъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик – хар бир рахбар фаолиятининг кундалик коиласи бўлиши керак. Мамлакатимизни 2016 йилда ижтимоий-иктисодий ривожлантиришнинг асосий якунлари ва 2017 йилга мўлжалланган иктисодий дастурнинг энг муҳим устувор йўналишларига бағишланган Вазирлар маҳкамасининг кенгайтирилган мажлисидаги маъруза. Т.: «Ўзбекистон» 2017.
2. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш юрт тараккиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. Тошкент.: Ўзбекистон. 2017.
3. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажагимизни мард ва олижаноб халкимиз билан бирга курамиз. Тошкент.: Ўзбекистон. 2017.
4. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. Ўзбекистон Республикаси Президенти лавозимига киришиш тантанали маросимига бағишланган Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги нутк. Т.: «Ўзбекистон» 2016.
5. Сагдуллаев А.С. Қадимги Ўрта Осиё тарихи. Т., 2004.

6. Эшов Б.Ж. Ўзбекистонда давлат ва махаллий бошқарув тарихи. – Т.: Янги аср авлоди, 2012.
7. Тарих шохидлиги ва сабоклари: чоризм ва совет мустамлакачилиги даврида Ўзбекистон миллий бойликларининг ўзлаштирилиши. \ Лойиха рахбари, масъул мухаррир: Д.А.Алимова. – Т.: Шарк, 2001.
8. Муртазаева Р.Х. Ўзбекистонда миллатлараро муносабатлар ва багрикенглик. –Тошкент: Университет, 2007.
9. Ўзбекистон Миллий Энциклопедияси. 13-жилдлик. Т.: ЎзМЭ, 2000-2006.
10. Ўзбекистон тарихи. Т.: Университет, 1997.
11. Ўзбекистоннинг янги тарихи. Биринчи китоб. Туркистон Чор Россияси мустамлакачилиги даврида. Масъул мухаррир М.Жўраев. – Т.: Шарк. 2000.
12. Ўзбекистоннинг янги тарихи. Иккинчи китоб. Ўзбекистон совет мустамлакачилиги даврида. Масъул мухаррир М.Жўраев. – Т.: Шарк. 2000.
13. Зиёев Х. Ўзбекистоннинг мустакиллик учун курашлари тарихидан. Т., 2000.
14. Зиёев Х. Туркистонда Россия тажовузи ва хукмронлигига карши кураш. Т., 1998.
15. Азамат Зиё Ўзбек давлатчилиги тарихи: (Энг кадимги даврдан Россия боскинига кадар). Т., 2000.
16. Абдурахмон Толе. Абулфайзхон тарихи. Т.: Фан, 1959.
17. Абдухолик Абдурасул ўғли. Чин ва Мочин. – Т.: Фан, 2006.
18. Абу Бакр ибн Жафар Наршахий. Бухоро тарихи Т.: Камалак, 1995.
19. Абу Райхон Беруний кадимги халклардан колган ёдгорликлар. Танланма асарлар I жилд, Т.: Фан, 1968.
20. Абу Райхон Беруний. Хиндистон. 2-жилд.-Т., 1965.
21. Абу Наср Фаробий. Фозил одамлар шахри. - Т., 1993.
22. Абулғози. Шажараи турк. Т.: Чўлпон, 1990.
23. Авесто / Аскар Махкам таржимаси. – Тошкент: Шарк, 2001.
24. Аскаров А. Энг кадимги шахар. - Т., 2001.
25. Аскаров А. Ўзбек халкининг этногенези ва этник тарихи. - Т., 2007.
26. Ат-Термизий. Сахихи Термизий. Танланган хадислар. - Т., 1993.
27. Ахмад Яссавий. Девони Хикмат. - Т., 1992.
28. Ахмад ибн Махмуд Бухорий. Тарихи Муллозода / Сўз боши, форс тилидан таржима, изохлар муаллифлари Ш.Вохидов, Б.Аминов. – Т.: Янги аср авлоди. 2009.
29. Ахмедов Б.А. Ўзбекистон тарихи манбалари. - Т.: Ўкитувчи, 2001.
30. Ахмедов Б.А. Ўзбекистоннинг атокли тарихшунос олимлари. - Т., 2003.
31. Ахмаджонов Россия империяси Марказий Осиёда. Т., 2003
32. Исмоилова Ж. Фарғона водийсида миллий озодлик курашлари. Т., 2003.
33. Бунёдов З.М. Ануштегин-Хоразмшохлар давлати. - Т., 1998.
34. Гаспиринский И. Ҳаёт ва мамот масаласи. –Т.: Маънавият, 2006.
35. Гулбаданбегим. Ҳумоюннома. -Т., 1998.
36. Гумилев Л.Н. Қадимги турклар. -Т., 2007.

37.Дадабоев Ҳ. Амир Темурнинг харбий маҳорати. - Т.,1996.
38.Ёрматов И. Илоқ тарихи. - Т., 2005.
39.Жабборов И. Ўзбеклар. – Тошкент, Шарқ. 2008.
40.Захириддин Муҳаммад Бобур. Бобурнома. - Т., 1964.
41.Зиёев Ҳ.З. Буюк Амир Темур салтанати ва унинг тақдири. – Т.: Маънавият. 2008.
42.Зохидов В. Уч даҳо (Фаробий, Беруний, Ибн Сино). - Т., 1987.
43.Ибн Арабшох. «Амир Темур тарихи». - Т.: Меҳнат, 1992.
44.Исмоил Ака. Буюк Темур давлати.- Т., 1996.
45.Люсен Кэрен. Амир Темур салтанати. - Т., 1999.
46.Махмуд Қошғарий. Девони лўғоти турк. 1-3 жилдлар. -Т.: Фан, 1960-1963.
47.Махмудов Т. «Авесто» ҳақида. Т.: Шарқ , 2000.
48.Маънавият юлдузлари. - Т., 2001.
49.Мирзо Улуғбек. Тўрт улус тарихи. - Т., 1994.
50.Мусаев Н.У. Ўрта Осиёда деҳқончилик маданияти ва аграр муносабатлар тарихидан (Тош даври охиридан - ХХ аср бошларига қадар). – Тошкент: Фан, 2005.
51.Мухаммадиёр ибн Араб Катаған. Мусаххир ал-билод. / Форс тилидан таржима, изоҳлар муаллифлари И. Бекжонов, Д. Сангирова. – Тошкент: Янги аср авлоди. 2009.
52.Мухаммаджонов А. Темур ва темурийлар салтанати. -Т., 1994.
53.Насавий. Сийрат ас-Султон Жалолиддин Мангуберди. -Т.: 1999.
54.Низомулмулк. Сиёсатнома. - Т.: Адолат, 1997.
55.Низомиддин Шомий. Зафарнома. -Т.: Ўзбекистон, 1996.
56.Рахмонов Н. Турк хоконлиги. - Т., 1993.
57.Ртвеладзе Э.В., Саидов А.Х., Абдуллаев Е.В. Қадимги Ўзбекистон цивилизацияси: давлатчилик ва ҳуқуқ тарихидан лавҳалар. - Т., 2001.
58.Сулаймонова Ф. Шарқ ва ғарб. - Т.: Фан, 1991.
59.Темур тузуклари. -Т.: 1991, 1996.
60.Темур ва Улуғбек даври тарихи. -Т.: 1996.
61.Хондамир. Ҳабиб ус-сияр. -Т.: 1941.
62.Шамсуддинов Р. Ўзбекистонда советларнинг қулоқлаштириш сиёсати ва унинг фожеали оқибатлари. -Т., 2001.
63.Шарафиддин Али Яздий. «Зафарнома». - Т.: Шарқ. 1997.
64.Шониёзов К. Ўзбек халқининг шаклланиш жараёни. - Т., 2001.
65.Эсхил. Заржирбанд Промитей. - Т., 1978.
66.Ўзбекистон тарихининг энг асосий саналари. - Т., 2006.
67.Ғаффоров Ш.С. Тарих ва тақдир: Россия империясидан Туркистонга кўчирилганлар. -Т., 2006.
68.Ғойибназаров Ш. Халқаро терроризм: илдизи, омиллари ва манбаи. – Т.: Ўзбекистон, 2009.
69.Ҳофиз Таниш Бухорий. Абдулланома. I-II жилд. Т.: Шарқ, 1999-2000.
70.Исаев Й. Абу Али ибн Сино. - Т.: Тафаккур. 2010.
71.Тўраев Б. Абу Райҳон Беруний. - Т.: Тафаккур. 2010.

72.Бобоев С. Ахмад Фарғоний. - Т.: Тафаккур. 2010.
73.Умаров Ш. Бурхониддин Марғиноний. - Т.: Мавароуннахр. Тафаккур. 2010.
74.Қобилов Н. Абу Наср Форобий. - Т.: Тафаккур. 2010.
75.Жўраев О., Мухиддинов А. Махмуд Замахшарий. - Т.: Мовароуннахр. Тафаккур. 2010.
76.Фирдавсий. Шохнома. Шайх Мухаммад Юсуф. Ихтилофлар, сабаблар, ечимлар. - Т.: Шарк. 2011.
77.Шайх Мухаммад Юсуф. Фикх йўналишлари ва китоблар. - Т.: Шарк. 2011.
78.Алимов У. Имом ал-Бухорий бархаёт. - Т., 2011.
79.Маънавий ва диний етуклик давр талаби. - Т., 2010.
80.Эшов Б.Ж. Ўзбекистон давлатчилиги тарихи. (ўқув қўлланма). – Тошкент: Маърифат, 2009

Интернет сайтлари:

1. www.ziyonet.uz.
2. www.edu.uz.
3. www.google.uz.
4. www.turklib.uz.
5. www.mirknig.ru.